

өніне қан жүгіріп, реңі кіріп қалды. Әңгіме-дүкен құрды. Үш күннен соң “Мен енді Шымкентке қайтамын. Ағайынды әнші Абдуллиндер ертең қалаға келеді, Мұхтар Шаханов екеуміз алдынан шығып қошемет жасамасақ, қазақтығымыз қайсы, онда оңтүстікте несіне тудық!” деді. “Олай болса, қалай құр қол барасыз?” деп бір қой сойып беріп, екі саба қымызды мәшинесіне салып жібердік. Міне, сол кезде түскен сурет мынау. Біздің үйде түскенбіз. Сол жақта шетте отырған Шәмші, одан кейінгілер – әке-шешем Бөпетай мен Жақып. Әкемнің оң жағындағы кісі – совхоз директоры Петр Яковлевич Шайкин, алдыңғы қатардағы – бухгалтер Әбдіразақ Сапиев екеуміз. Саған айтайын дегенім, осы суретті бірде-бір газетке жариялата алмадым. Бәрі сапасы нашар дейді. Осындай да бола ма, айналайын. Мә, мен саған тастап кетем, бір әжетке жаратарсың. Жолың түссе, ауылға кел. Шәмшінің әңгімесін жыр ғып айтып берем! – деп ордабасылық отағасы пойызға мінді де, шу деп Шымкентке тартып кетті.

Аң-таң күйімде Алматының вокзалында қала бердім. Айтқан сөзіне толқып тұрмын.

Шіркін, Шәмші! Қазақ даласын жарты ғасырдай жаңғыртып әнге бөлеп, ақ бесіктей тербеткен шіркін, Шәмші! Ол баспаған жер, ол шықпаған тау, ол шомылмаған өзен-су кемде-кем шығар. Біз неге Шәмші туралы ел болып естелік жазбаймыз? Оразбек Бодықовтың естелігінде Шәмшінің бір қыры ғана камтылған. Шәмшінің сыры да көп, қыры да көп. Шәмшімен студент кезінде бір пәтерде тұрып, жұптары жазымай өткен ақын Сабырхан Асанов та қазір арамызда жоқ. Көп естелік көмулі қалды-ау. Бұ дүниеден озар кезінде “Теріскей”, “Отырардағы той” секілді ғажайып әндердің сөзін Сабырхан аға жазған еді ғой. Әлі де кеш емес. Шәмшімен қара нанды бөліп жеп, қара суды бөліп ішіп, тай-құлындай тебісіп өскен Өмірзақ Айтбайұлы, Ілия Жақанов, Еркінбай Әлімқұловтар естелік жазса жарасар еді-ау. Өнер жұлдыздары Роза Бағланова, Ермек Серкебаев, Бибігүл Төлегенова, Еркеғали Рахмадиев, тағы басқа да дүлдүлдер ең кемі екі-үш ауыз естелік қалдырса, болашақ ұрпақ үшін қазына емес пе? Сондай-ақ әйгілі Нұрағанның, Нұрғиса Тілендиевтің көзі тірісінде Шәкең туралы айтқан әңгімелерін неге қағазға түсірмеске.

Енді екі жылдан соң Шәмші Қалдаяқовтың 70 жылдық мүшелтойы. Сол дүбірге Шәмшінің көзін көрген ел азаматтарының естелік кітабымен барсақ, көнеки!

Ауыл адамдары маған ой салды. Бұл 1998 жылдың көктемі еді. Ән әлемінің інжу-маржанын іздеп Шәмші аға шартарапты

шарлады. Махаббат тақырыбына арналған сәйгүліктей тыпыршыған ажарлы да асау әндерін шідерлеп, Отан алдындағы парызын, міндетін асқақ пафосты азаматтық әндер шығару арқылы өтеуге біржолата бет бұрды. Халқымыздың жасампаз бейнесін көрсетуге ден қойды. Ең бірінші елін еміреніп жырлады.

*Менің елім, менің елім,
Гүлің болып егілемін.
Жырың болып төгілемін, елім,
Туған жерім менің, Қазақстаным! —*

деп тордағы тоты құстай сайрады. Осы бір махаббатқа толы жігерлі әнді шығарғанда Шәкең жарықтық “Гимн жаздым!” деп қуанған екен.

Әдетте, сыр ашып, сырласа бермейтін Шәмші аға 1981 жылы “Менің Қазақстаным” атты әндер жинағының алғы сөзінде ағынан жарылып, ақтарылды.

“Әсем астанамыз Алматының қазақтарын қоя тұрып, облыстарға, аудандарға, ауылдарға ұзақ-ұзақ мерзімдерге сапар шектім. Ел-жұрттың жанын, жүрек сырын ұғу керек болды” деді.

Әуелі өзі туып-өскен “Арыс жағасын” аралап, арманын іздеді. Жастардың жүрек қылып шертіп, әнге косты. Қыз Жібек қызғалдағын теріп, жырға айналған “Ақ ерке Жайықтың” аспанға шашқан маржандарына сұқтана қарады.

*Атыңнан айналайын, Қарқаралы,
Сенен — бұлт, менен қайғы тарқамады! —*

деп, өткен ғасырда әнге қосқан Мәдидің “Қарқаралысын” жаңғыртып қайта шырқады. Бүгінгі Қарқаралының жасампаз бейнесін жастардың жүрегіне гүл қып екті. “Жанары жарқ етіп, жалт қараған жауқазын тәрізді” сұлуларға сұқтана қарап. Көкшетаудың “Биші қайындарына” балады. Көркемдігі көз жауын алатын әсем табиғатымызды әнмен өрнектеп, ғашықтарды “Кел, Бурабайға” деп шақырды.

*Тау жаңғырады Ақанның үнімен,
Біржанның әнімен.
Кел, шырқайық сол әнді түнімен,
Махаббат Тілімен!*

